

BESCHERM DE MOOIE WILDE PLANTEN!

(Vervolg van blz. 9).

TOEN ik den boschwachter ontmoette, wees ik hem op het hoogst noodzakelijke van »strenger toezicht«. In de plaatselijke bladen werd door den rentmeester, den volijverigen heer C. A. Kuyk, de publieke bescherming ingeroepen voor het behoud der *Anemone-nemorosa* pracht. Daarna werden nog een paar stukjes over deze kwestie ingezonden; het toezicht werd wel wat laat »verscherpt«, maar honderden, ja duizenden lagen reeds vertrapt of verflensd langs de wandelpaden, dien eersten dag der Lente.

Zoo ging het in Arnhem, zoo gaat het ook elders. Elk voorjaar ergert men zich aan de ontzettende verwoestingen, welke door zondagswandelaars aangericht worden. Vooral in de dagen van bloeiende primula's en anemonen schijnt men met demonische plukzucht behept te zijn, zoodat men overal het verjongde leven woest verstoord ziet, door de schendende hand van menschen, die getroffen door het nieuwe leven in struik en kruid het in takken en ruikers van onbescheiden omvang naar hunne woningen willen overbrengen.

Aan het botvieren van de zucht om de lente in huis te halen hebben vele planten, die vroeger als »vrij algemeen« genoteerd stonden, hun tegenwoordige z. z. te danken, terwijl heel wat bordjes met het voor natuurvrienden zoo hatelijke art. 461 het gevolg zijn van die op verkeerde wijze geuite bloemenliefde. De heeren Heimans en Thijssen zouden u hierover verhalen kunnen doen, en wie de jaargangen van *D. L. N.* aandachtig heeft gelezen, heeft hier en daar ook van andere zijde gegronde verzuchtingen over het verdwijnen van karakteristieke duin- en boschplanten gevonden. Bijzonder belangwekkend is het door den heer Heimans geschreven artikel op pag. 197, jaargang 1905, waar bij de overplanting en de uitzaaiing van wilde belangrijke planten bespreekt. Ik zelf heb eens op mijn wandeling door Sonsbeek een warm natuurvriend bezig gezien aan het uitzaaien van *Impatiens noli tangere*, springzaad, dat er in 't geheel niet voorkomt, en zoo werd hier getracht een niet aanwezige plant in te burgeren. Of 't gelukt is, zou ik niet durven zeggen. Wie iets gevoelt voor het op deze wijze verrijken der plaatselijke flora kan bij sommige zaadhandelaars en natuurvrienden het zaad bekomen, dat hij wenscht. Uit *D. L. N.* herinner ik me nog een aanbieding van den heer J. Kleber Gzn., Langstraat 131 Amersfoort, die destijds voor dat doel planten: *Anemone nemorosa* en *Aristolochia clematitis*, *Digitalis purpurea*, *Circaea lutetiana*, *Lysemachia nemorum*, en *Impatiens noli tangere*, gratis aanbood. Op deze wijze wordt reeds jaren lang met succès in het buitenland gewerkt, want ook daar is men krachtig moeten optreden tegen de algeheele vernietiging van bijzonder »geliefde« bloemen.

De ruwe wijze waarop een groot deel der toeristen de Alpen van hun meest karakteristieke planten beroofden, gaf reeds in 1893 aanleiding tot de oprichting van »Une association pour la protection des plantes«, welke haar zetel te Genève nam. Door de zorg en den steun van dit zich spoedig krachtig ontwikkelende lichaam zijn op verschillende punten tuinen aangelegd, waar geen andere planten dan de bedreigde gekweekt worden; zoo bijv. in Wallis op een hoogte van 1700 M. de tuin Dorphna bij het meer Como op den berg Baro en anderen. Onder leiding van den beroemden Dr. Paul Sarasin zijn tal van verordeningen tot stand gekomen tegen het doelloos en in groote hoeveelheden plukken, waarop door de verschillende kantons straffen gesteld zijn. Aargau, Appenzell Auszerrhoden Glarus, Luzern, Solothurn, St. Gallen, Uri en Wallis geven goede voorbeelden. Maar de Zwitsersche vereeniging deed nog meer in het belang der bedreigde Alpenflora.

In vele hôtels en stations werden platen aangeplakt, die uitgevoerd waren op de wijze van de bekende reclameplaten, een landschap voorstellend, dat begroeid is met de meest begeerde alpenkruiden. Op de rots, die de planten draagt staat gegrift:

«Si tu veux comprendre l'importance des plantes, imagine un monde sans elle et la comparaison t'épouvantera parceque l'idée de mort te vrendra tout de suite.»

Daaronder staat in het Fransch en Italiaansch een mededeeling gedrukt, een »Avis aux Touristes«, waar men de zaden der meest gewenschte alpenplanten kan koopen, onder bijvoeging, dat planten van zaad veel meer kans van slagen hebben, dan die welke in vollen bloei uit den grond worden gerukt.

Zij, die in 1910 de weelde der alpenflora op de Biologische tentoonstelling hebben gezien, zullen zeker met den heer Laverman meegaande, gehoor geven aan het verzoek om bescherming, dat Egon Herald zoo meesterlijk uit in zijn:

Ihr Menschen hört der Alpenpflanzen Ruf!
Verfolgt uns nicht! Laszt ab von eurer Gier,
Der Eigennütz als höchster Grundsatz gilt,
Seid unser Hirt und wundertätig Schild!
Mit tausendfachem Dank vergelten 's wir.
Es reut euch nicht, uns Arme zu verschonen,
Die ja für euch der Herr so schön erschuf.
Wir geben gerne, was wir haben, hin,
Wenn ihr uns hegt, mit treubesorgtem Sinn
Und blühen nur für euch noch in aeonen!

Ook in Oostenrijk verheffen zich krachtige stemmen tegen de vernieling der alpenplanten. Behalve het Edelweiss en de Koningsbloem (*Daphne Blagayana*) worden er ook de bekende vrouwenschoentjes en andere orchideeën in sommige provinciën beschermd. Laat mij de Alpenplantbescherming besluiten met het kernachtige citaat van prof. Oberhummer, waar hij het bovenmatige uitrukken gispt. Hij schrijft dan:

»Mag der Pflanzenfreund immerhin einzelne Exemplare sammeln, um sie zu bestimmen und aufzubewahren, und ein frischer Strausz von Alpenblumen den Hut des fröhlichen Bergsteigers zieren, so kann doch nimmermehr das massenhafte Ausreiszen seltener Blüten an solchen stellen gebilligt werden, wo sich dieselben zufällig in grösserer Anzahl vorfinden, wenn damit nichts anderes bezweckt wird als eine Trophäe für den Abstieg, die bald genug in den Kehrlicht wandert. Ein Stern und nicht ein Büschel Edelweisz ist das Symbol unseres Vereins — des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins —, und wenig geschmackvoll erscheint mir der Brauch, den Hut ringsum mit Mengen dieser Pflanze zu bestecken, die nur in sparsamen Wachstum auf grüner Bergwiese ihren zarten Reisz entfalten.«

In heel Duitschland, maar vooral in Thüringen en aan de Oostzeekusten, is bescherming van de plaatselijke flora noodig geweest.

Bijna overal werd het reeds genoemde vrouwenschoentje *Cypripedium calceolus* op gruwelijke wijze uitgeroeid. Tal van schrik aanjagende voorbeelden geven de Duitse voorstanders der bescherming prof. A. Conwentz, prof. W. Bock en Dr. Konrad Guenther.

Een van de meest sprekende voorbeelden is wel dat van een man, die ongeveer 800 exemplaren vrouwenschoen met knollen verzameld had en die tot een gevangenisstraf van 14 dagen veroordeeld werd. Tot deze op het eerste gehoor zeer zware straf voor »wildeplantenuitrukken« meende het gerecht van Jena te moeten overgaan, omdat het langzamerhand de gewoonte geworden was, de schoonste en zeldzaamste orchideeën op de meest hebzuchtige manier te verzamelen, zoodat binnen zeer afzienbaren tijd het schoonste sieraad der plaatselijke flora volkomen zou uitgeroeid worden.

Een dergelijk streven blijkt uit de voorwaarden bij nieuwe verpachtingen. In de houtvesterij Fritzen werd uitdrukkelijk de bepaling gemaakt, dat het plukken van zeldzame planten (*Gladiolus imbricatus*, *Digitalis ambigua*, *Campanula Cervicaria* etc.) welke alle in groote hoeveelheden gevonden werden op een vlakte van ± 1 H. A., streng gestraft zou worden.

Voor al in Beyeren is men krachtig opgetreden tegen plantenuitroeiing, en onder de gemeentebesturen die zich ernstig op dit vraagstuk toegelegd hebben dien ik München wel het eerst te noemen.

Op 16 November 1904 kocht zij het om zijn schoonheid beroemde en door fabrieksbouw bedreigde Isardal van Thalkirchen tot Maria Einsiedel, en om de groeiplaatsen van zeldzame planten te beschermen, verbood zij het botaniseeren, meer bepaald in het aan de gemeente toebehoorende terrein.

Dat »wilde« bloemen een gewild marktartikel waren, moge uit het volgende blijken.

In de lente van 1898 telde prof. Bock te Bromberg op de weekmarkt niet minder dan 46 plantensoorten, die tot de zeldzame plaatselijke flora behoorden. Hiertoe behoorden o.a. *Corydalis cava*, *Allium ursinum*, *Dentaria bulbifera*, *Iris Sibirica*, *Anemone sylvestris*, *Camp-*

nula cervicaria, *Cephalanthera rubra*, *Orchis militaris* enz.

In Juni 1902 telde prof. Conwentz op een gewonen marktdag te München 17 verschillende in het wild groeiende plantensoorten, waaronder ook *Cypripedium calceolus*, die in ruikerjes van zes tot tien planten voor 10 Pf. te koop werden aangeboden. Wanneer men op deze wijze doorging zou men spoedig in den omtrek geen enkele orchidee meer vinden, en de stad München gaf een navolgenswaardig voorbeeld in de nieuwe marktverordening van 1903, waarbij bepaald is, dat in het wild groeiende planten met wortelen of knollen van het marktverkeer zijn uitgesloten. Vele steden maakten dergelijke bepalingen. Neurenberg en Regensburg volgden nog in hetzelfde jaar. Hamelen verbood het plukken en uitrukken van

Foto Mej. MARIE BIJL, Assen.

Groot Sneeuwkllokje (*Leucojum vernum*).
In Hamelen bij de wet tegen uitroeien beschermd.

het aardige »Lenteklokje«, *Leucojum vernum* in het stadsbosch op de Schweinenberg en Neurenberg maakte ook nog beschermende bepalingen omtrent een zeldzame waterlelie, de *Nymphaea candida aperta*, welke in den Dutzendteich groeit.

Ook bij ons zou men wel eens zijn stem mogen verheffen tegen het uitrukken van waterlelies op plaatsen waar ze bereikbaar zijn!

Houtvesterijen kunnen ook verbodsbepalingen uitvaardigen. Zoo heeft men bekendmakingen te Garmisch op 16 Mei 1900, te Miesbach op 7 Augustus 1902, Eichstatt op 24 September 1904; Folz 1 Mei 1905 e.a., tot de bescherming van alpenrozen, alpenviooltjes, lelietjes der dalen en andere plaatselijk bedreigde plantensoorten. Op 22 October 1900 vaardigde men te Garmisch nog een bijzondere bepaling uit omtrent het verbod voor het afrukken van alpenroos en *Taxus baccata* twijgen, welke veel voor de grafversiering op »Allerheiligen« worden gebruikt. Ook tegen Kerstmis ondergaan de bosschen groote verwoestingen, want in geheele wagonladingen komt de mooie hulst uit het Schwarzwald met zilverdistel en Maretakken op de markt.

Sommige rijke florastreken als de Hegau trekken in den bloeitijd honderden bloemenzoekers van verre streken, die er vooral de lelietjes der dalen komen weghalen. Manden vol worden naar Zwitserland verzonden, en wat het ergste is, de meeste worden met wortelstok en al uitgetrokken, om ze daar opnieuw te planten. Op deze manier moet zelfs de rijkste wildebloemenflora verarmen.

Een typisch voorbeeld, dat meer zegt dan kolommen-lange verzuchtingen, is het volgende:

Vóór enkele jaren vroeg een vader voor zijn 11 kinderen schoolvacantie, opdat deze 11 kinderen in het naastbijgelegen bosch lelietjes konden verzamelen, welke dan naar Berlijn gezonden werden. Om al deze treurige voorbeelden te sluiten, meldt Conwentz, dat van het eiland Rügen in één jaar 3400 K.G. lelietjes geoogst werden, waarvan de helft naar Berlijn ging, terwijl Guenther klaagt, dat uit Wurtemberg zelfs menschen naar de Hegau overkomen om jacht op gentianen en een soort blauwe aster te maken, welke daar alléén voorkomt.

Moet men dus in de bosch- en bergstreken van Midden- en Zuid-Duitschland door wetten en bepalingen de wilde flora in stand houden, ook aan de stranden der Oostzee heeft een plantenbeschermers nuttig werk verricht.

Nijmegen.

D. J. VAN DER VEN.

(Wordt vervolgd).

EEN LENTEMORGEN.

(Beschrijving van een tocht in 't voorjaar van 1909).

(Vervolg en slot van blz. 16).

E brengen nu den boomgaard, waar we toen die uilen zagen, geen bezoek, maar slaan links af, rijden Bunnik door en den weg op naar Zeist. In Bunnik moeten we weer over den Krommen Rijn. Ook hier weer een kiekje, dat even afstappen ten volle waard is. Even verder liggen rechts van de weg weer uitgestrekte bouwlanden. Daarop zagen we zich iets bewegen, een paar 100 M. van ons af. We dachten onmiddellijk aan patrijzen en sprongen voorzichtig van de fiets, die vlug tegen een boom gezet werd. Was het er nog? Op de plek, waar we ze gezien hadden, ontdekten we met den kijker slechts twee platbolle verhevenheden, die sterk deden denken aan egels, maar ook wel aardkluiten konden zijn. We liepen er op toe en nu werden de bultjes hoe langer, hoe platter. Hoe dichter we er bij kwamen, hoe minder we er nog van zagen, tot we tenslotte er zelfs over gingen kibbelen, of 't nu wel iets was of niet. Toch liepen we door, we moesten er 't onze van hebben en werkelijk, toen we op een M. of 5, afstand waren van de plek, waar we 't eerst wat gezien hadden, vlogen plotseling twee patrijzen op en verdwenen heel spoedig uit ons oog. Of die zich ook goed gedekt hadden. Hadden we ons maar stil gehouden. Nu was dat buitenkansje ons weer ontkomen, maar een paar dagen later hebben we ze op een avond beter gezien. We wandelden toen den bruggetjesweg. Op 't weiland, volgend op 't bosch van Nieuw Amelisweerd, zagen we twee hazen. We besloten eens te probeeren, hoe dicht we die konden naderen, zonder dat ze ons merkten. Er stonden een paar boomen in 't land en nu gingen we zoo achter elkaar loopen, dat we voor 't oog der hazen steeds achter die stammen bleven. Voorzichtig slopen we voort. De haasjes aten van 't gras en sprongen op hun lange, steeds gebogen blijvende achterpooten telkens met kleine sprongetjes vooruit. Ze deden daarbij erg denken aan de »kangoeroe« in Artis. Eerst ging 't best. Ze merkten niets en wij kwamen al dichter en dichter bij. Toen begonnen ze onraad te merken. Dan bleven ze even zitten luisteren, renden een eindje verder en schenen plotseling hun vrees weer te vergeten. We hadden den derden boom bereikt en moesten nu ongedekt verder sluipen. De afstand was nu